

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. 2. De pœna matrimonii clandestini, statuta liberis, ex eo susceptis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

§. 2.

De pœna matrimonii clandestini,
statuta liberis, ex eo susceptis.

De hac agitur in c. fin. b. t. ubi Innocentius III. ita loquitur: cum inhibito copulæ conjugalis sit in ultimis tribus gradibus revocata, eam in aliis volumus districte servari. Unde prædecessorum nostrorum vestigiis inhærendo clandestina conjugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus interesse præsumat. Quare speciale quorundam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando statuimus, ut, cum matrimonia fuerint contrahenda, in Ecclesiis per Presbyteros publicè proponantur, competente termino præfinito: ut intra illum, qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat, & ipsi Presbyteri nihilominus investigent, utrùm aliquod impedimentum obstitat; cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expressè, donec, quid fieri debeat super eo, manifestis constiterit documentis.

Si quis verò hujusmodi clandestina, vel interdicta conjugia inire præsumperit, in gradu prohibito, etiam ignoranter, soboles de tali conjunctione suscepta prorsus illegitima censetur, de parentum ignorantia nullam habitura subsidium: causam dat, cum illi, taliter contrahendo, non expertes scientia, vel saltem affectatores ignorantie videantur: pari modo proles illegitima censetur, si ambo parentes impedimentum scientes legitimum, præter omne interdictum etiam in conspectu Ecclesiæ contrahere, præsumperunt.

Sanè, si Parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam regularis, qui eis præsumperit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravior puniendus, si culpæ qualitas postulerit. Sed his, qui taliter præsumperint, etiam in gradu concessio copulari, condigna pœnitentia injungitur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam malitiosè impedimentum objecerit, Canonicam non effugiet ultionem.

Ex hoc textu colliges, in duplici casu propter clandestinitatem puniri libe-

ros ex matrimonio clandestinè, vel contra interdictum Ecclesiæ celebrato conjunctos. 1. quando matrimonium clandestinè, vel contra interdictum Ecclesiæ etiam ignoranter ab eorum parentibus celebratum est in gradu prohibito. 2. quando sic celebratum est etiam in facie Ecclesiæ à parentibus scientibus impedimentum, si in initum sit, omisiss denuntiationibus culpabiliter, ut patet ex illis verbis: si quis verò hujusmodi (nempe de quibus antefermo erat) clandestina, vel interdicta conjugia; sed ante interdictum fuit, celebrare conjugium prius, quàm in Ecclesiis per Presbyteros publicè proponerentur; ergo loquitur hic de matrimoniis in gradu prohibito celebratis non tantùm clandestinè simpliciter, sed etiam secundùm quid, seu culpabiliter omisiss denuntiationibus, ut etiam notavimus supr.

Colliges. 2. ut hanc pœnam incurrant liberi, seu potius parentes in suis liberis, non sufficere qualescunq; matrimonium clandestinum, sed clandestinum in gradu prohibito contractum sine denuntiationibus, ut patet ex cit. c. fin. ibi: si quis verò hujusmodi clandestina, vel interdicta conjugia inire præsumperit in gradu prohibito. Ex hoc ulterius habetur requiri, quòd tale matrimonium inducens illegitimitatem etiam ignorato impedimento, cujus tamen scientia præsumitur in iure, sic nulliter contractum in gradu prohibito; & ideo nota, eas pœnas non contrahi à liberis, quod consanguinei, vel affines dispensati (culpabiliter omisiss denuntiationibus) contraxerunt publicè, seu in facie Ecclesiæ, quia sic nec est irritum, nec clandestinè contractum in gradu prohibito; id, quod etiam dicendum est in casu, quo tales dispensati contrahunt, etiam simpliciter clandestinè, in loco, ubi Tridentinum robur suum non obtinet, licet etiam culpabiliter denuntiationes omiserint; quia sic non verificatur, quòd contraxerint clandestinè in gradu prohibito. Dixi autem notanter, requiri in hoc casu, quòd matrimonium sit nulliter contractum in gradu prohibito, quando scilicet ea pœna statuitur in liberos non obstante ignorantia parentum de tali impedimento, quia præsumitur tunc in eis scientia; & hoc propter dicenda à n. 719.

710. Si autem quæras, an *in premissis casu* sufficiat matrimonii nullitas ex quocunque impedimento? Resp. affirmativam teneri à Sanchez. *lib. 3. hic. D. 24. num. 4.* qui tamen hoc restringit *n. 5.* ad solum impedimentum, quod factis denuntiationibus detegi poterat: sed negativam probabilius doceri à Castropalao *D. 2. de spons. p. 13. §. ult. n. 3.* Nam Concilium generale sub Innocentio III. in *c. fin. de clandestin. de spons.* expressè loquitur de matrimonio clandestinè contracto, *in gradu prohibito*; ergo sub pœnam hujus specificæ dispositionis pœnalis non cadit matrimonium clandestinè contractum *non in gradu prohibito*, sed solum cum alio impedimento v. g. *cum voto solenni, cum defectu ætatis, cum crimine &c.* Ex quo sequitur, pœnam illegitimitatis solum habere locum in casu matrimonii clandestinè contracti *in gradu prohibito consanguinitatis, & affinitatis, quando inducitur etiam suppositâ ignorantia impedimenti*, ut signatè monuimus in præced. num. Nam CC. id tantum expressit; nec etiam ob identitatem rationis pœnæ extendendæ sunt.

711. Dices. 1. ratio puniendi liberos ex matrimonio clandestino fuit culpabilis omisso denuntiationum, per quas impedimentum manifestari poterat, hæc autem ratio procedit de quocunque impedimento, consequenter in eodem etiam eadem reperiri debet juris dispositio, seu decisio. Resp. hoc argumentum sic indefinitè prolatum, non procedere universaliter; tum quia (ut not. ipse Sanchez. *cit. n. 4.*) valde dubium est, & fallit in pluribus, ut dictum est supr. tum quia Gregor. XIV. expressè declaravit legem pœnalem, ac odiosam, quâ quidem certorum criminum Rei excluduntur ab asylo Ecclesiastico, *nec ob identitatem, nec ob majoritatem rationis*, ad Reos aliorum criminum, etiam graviorum, extendi posse, ut constat ex dictis, præsertim *lib. 1. tit. 2.* ubi de extensione legis; ergo licet probe etiam casum illum *non expressum*, in quo reperitur eadem ratio, quæ in expresso, *simili prohibitione dignum esse*, non tamen probat, *actu prohibitum*; cum certum sit, legislatores, justis de causis, sæpe non omnes casus (qui meritorium prohibitionis de se habent) sed certos

tantum, prohibere, ut constat ex dictis de Gregor. XIV. in sua constitut. *cum aliis non nulli.* Cæterum negari potest, in dato casu rationem legi pœnali fuisse, *culpabilem omissionem denuntiationum*, per quas impedimentum qualecunque, sed, per quas impedimentum *in gradu prohibito*, detegi poterat; hæc ratio non est in matrimonio nulliter contracto ex quocunque impedimento.

Dices. 2. suscepti ex matrimonio, in *712.* facie Ecclesiæ, saltem unius parentis bonâ fide contracto, etiam *in gradu prohibito*, sunt legitimi, ut dicitur *c. 2. & 14. Qui filii sint legit.* ergo à legitimitate excluduntur suscepti ex matrimonio malâ parentum fide contracto clandestinè, ac nulliter; hoc autem fit *sex quocunque impedimento dirimente matrimonium clandestinum nulliter contrahatur*; ergo.

Resp. non valere conseq. nam textus hujus capituli solum docet, liberos judicandos esse legitimos, quando suscepti sunt ex matrimonio *bonâ fide parentum*, nulliter contracto, *quando non est simul clandestinum*; ex quo sequitur tantum, non esse legitimos judicandos, si suscepti sint ex matrimonio malâ fide parentum nulliter contracto, *quando non est simul clandestinum*; cum quo stat, etiam tunc censerî illegitimos, quando suscepti sunt ex matrimonio nullo *& simul clandestino*; nullum eis subsidium præstant ignorantia; quia propter clandestinitatem præsumuntur *non expertes scientis*, vel saltem *affectatores ignorantie*. Et sic Barbof. in *cit. c. fin. n. 8.* textum in eisdem *§. si quis cum c. 2. & 14. Qui filii sint legitimi*, conciliat, ut sensus sit: *filios susceptos ex matrimonio nullo, quando simul fuit clandestinum, esse illegitimos, non obstante ignorantia parentum*; si autem non fuit simul clandestinum, licet verè nullum; *jurari bonâ fide parentum*, ut legitimi habeantur. Quare, licet matrimonium ex quocunque impedimento dirimente, nullum sit, nec inducat illegitimitatem in liberos inde susceptos, si careat clandestinitate, & contractum sit *bonâ fide* saltem unius è parentibus, ut dicitur in *c. 2. & 14. Qui filii sint legitimi*: secus tamen est, *si sit clandestinum, & nullum in gradu prohibito*, etiam non obstante ignorantia

rantiā parentum; quia tunc præsumitur ignorantia affectata.

713. Dices. 3. quando ratio legis exprimitur in ipsa lege, ex communissima, & receptissima sententia, lex poenalis extendi debet ad eum casum, in quo eadem ratio invenitur; sed ira contingit in præfenti, ergo; Resp. neque in hoc casu, quo ratio legis expressa à lege, reperitur in casu non expresso, legitimè fieri extensionem ad casum non expressum, nisi aliunde colligatur, quòd legislator casum expressum prohibuerit, motus ex illa ratione communi, & universali expressa, in quantum universalis est. Cum enim possit eam amplecti, vel in quantum communis est omnibus eam participantibus, vel præcisè in quantum reperitur in certis casibus, cum certis circumstantiis, non communibus casui non expresso: non rectè à ratione casus expressi ad non expressum ex eadem arguitur: at textus in c. fin. §. si quis, non punit matrimonium nulliter contractum propter omissionem denuntiationum, per quas detegi poterat impedimentum qualecunque, quo stante nulliter contractum est; sed propter neglectum denuntiationum, per quas detegi poterat impedimentum gradus prohibiti; ergo.

714. Dices. 4. cum Barbof. jam cit. n. 13. licet decisio textus in cit. c. fin. §. si quis, poenalis videatur; quia tamen in favorem animæ condita est, ad coercendum peccatum eorum (qui contra canonica instituta matrimonia audent contrahere, & insuper clam contrahendo ignorantiam affectant) non restringenda, sed amplianda est ad matrimonia clandestina ex quocunque impedimento nulliter contracta, juxta doctrinam Gloff. V. alios in c. sciant cuncti, de Elect. in 6. Resp. quod assertur, concedi, quoties legislator dispositionem suam non restringit per certos terminos in ipsa lege expressos; at in c. fin. §. si quis, ea decisio de illegitimitate susceptorum ex matrimonio clandestino, & nulliter contracto restringitur per expressa in ipsa lege verba, ad nulliter contractum in gradu prohibito; ergo.

715. Dices. 5. cum eodem ibid. dispositio textus in §. si quis non agit limitativè de matrimonio nullo ex impedimento consanguinitatis, & affinitatis, sed generaliter, de nullo, ex quocunque alio impe-

dimento dirimente; quia ille §. refert se ad principium textus, ibi: *hujusmodi clandestina, vel interdicta*, id est, hæc, de quibus in principio dixerat; constat autem in principio de omnibus aliis impedimentis egisse. Quamvis enim in exordio locutus sit, de contrahentibus in gradu prohibito, deinde tamen decisionem per verba generalia incipit ibi: *qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum, opponit*; & clarius ibi: *investigent utrum aliquod impedimentum obset?* Resp. negando, quòd ea decisio non disponat limitativè, sed generaliter de quovis impedimento. Unde licet decisio illius textus per ly *hujusmodi* se referat ad ea clandestina, & nulla matrimonia, de quibus in exordio dixerat; quia tamen in principio dixerat de matrimoniis clandestinis, ac nullis in gradu prohibito (ut fateatur ipse Barbofa) non rectè infertur ex hoc termino *hujusmodi*, relato ad exordium textus, decisionem esse generalem, de quocunque matrimonio clandestino, nullo undecunque; sed in gradu prohibito.

Nec obstat, quòd postquam in exordio egit de clandestino matrimonio nulliter contracto, ex impedimento consanguinitatis, disponat generaliter, ut, qui novit aliquod impedimentum legitimum, illud, si possit, opponat; & si quod detegatur, contractus Sponsis interdicatur, dum de rei veritate constet; ac mox subjungat: *si quis vero hujusmodi clandestina, & interdicta conjugia inire præsumpserit*; (quo videtur decisio loqui, de matrimoniis ex quocunque impedimento interdictis) non, inquam, obstat; quia respectum ad priora, quem assert terminus *hujusmodi*, expressè limitat per verba expressa, *in gradu prohibito*; quo clarè innuit, non punire qualibet clandestina conjugia contra interdicta, etiam nulliter contracta: sed in gradu prohibito; quia terminus specialis præcedenti generali subjunctus, ejusmodi prævium sermonem indefinitum in subsequentibus restringit. Et ideo illius sensus est, *si quis vero hujusmodi matrimonia interdicta in gradu prohibito clandestinè inire præsumpserit, nihilominus proles censeatur illegitima, non obstante ignorantia parentum; quia videntur, vel non expertes scientia, vel ignorantia affectatores*;

tores; quod longe aliud est, quam si quis hujusmodi matrimonia interdicta in quocumque impedimento clandestinè inire præsumpserit: his præmissis

717. Si quæras. 2. an ad incurrendam, poenam illegitimitatis, de qua in cit. c. fin. §. si quis verò, requiratur præterea, prolem susceptam esse de conjugio invalido, durante inhabilitate & clandestinitate? Resp. quod sic; constat 1. ex c. Quod nobis. 2. de clandest. de spons. Vbi Pontifex Episcopo Belbacensi rescribit, ut eos, qui suscepti sunt ex clandestino matrimonio, per Ecclesiam comprobato, & rato habito, si persone contrahentium matrimonium suum voluerint publicare, legitimos filios, & heredes judicet. 2. ex c. Quod nobis, 9. Qui filii sint legitimi ibi: si qui autem de clandestino matrimonio, postmodum ab Ecclesia comprobato, generati fuerint, eos legitimos judices filios, & heredes: quod Castropal. cit. D. 2. de spons. p. 13. §. ult. num. 4. meritò verum esse vult, licet post hoc, per accidens, impedimentum aliquod detegatur. Ex quo sequitur, prolem esse censendam legitimam, esto suscepta sit, ex matrimonio clandestino, nulliter contracto, etiam in gradu prohibito, si tale matrimonium tempore conceptionis, vel nativitatis publicatum, & ab Ecclesia comprobatum sit, ut validum.

718. Si quæras. 3. an id etiam procedat in casu matrimonii, licet in facie Ecclesie contracti, si parentes impedimenti conscii erant? si deinde hoc matrimonium ab Ecclesia per dispensationem in impedimento comprobetur. Resp. quod non, ut dicitur in c. Tanta, qui filii sint legitimi; quia illi contraxerunt invalide, non tantum facto, sed etiam scientia, & existimatione sua: quod non est in his, qui contraxerunt invalide solum facto, sed ignorantes impedimentum. Hujus ulterior ratio est; quia similia matrimonia contracta, vel in facie Ecclesie, vel etiam clandestinè, nempe omisis denuntiacionibus, cum ignorantia impedimenti, si contrahentes publicare voluerint, ab Ecclesia recipienda, & comprobanda sunt, nisi rationabilis causa præpediat, ut dicitur in cit. c. 2. b. t. hoc est, nisi aliquod impedimentum tali probationi opponatur, ut not. Castropal. cit. n. 4. in fine. Non est igitur mirum, si talis defectus in

hoc secundo, non in primo casu, Ecclesie approbatione suppleatur.

Ex hoc sequitur, quòd proles suscepta ex matrimonio clandestino, & valido, legitima censenda sit, si scilicet parentes ejus tempore conceptionis, vel nativitatis proles, habiles erant ad contrahendum. Nam in cit. c. fin. non obstante ignorantia impedimenti, propter præsumptam in parentibus scientiam, vel ignorantiam affectationem illi solum redduntur legitimi, qui suscepti sunt ex matrimonio clandestino, in gradibus prohibitis, hujus autem textus dispositio extendi non debet ad susceptos ex matrimonio clandestino valido, ut tenet ipse Sanchez. lib. 3. hic D. 44. n. 2.

Nec obstat, quòd ex matrimonio clandestino, & putativo, in poenam clandestinitatis statuatur illegitimitas sobolis inde susceptæ, quamvis ejus nullitas lateat parentes, & eadem clandestinitas reperiat in matrimonio clandestino valido. Nam correctio juris omninò vitanda est ut dicitur L. precipimus, C. de appellat. nisi cogat necessitas, vel alia dispositio posterior; sed juxta jus antiquum in c. Tanta. Qui filii sint legitimi, omnes liberi naturales dicuntur legitimi secuto inter eorum parentes matrimonio; ergo hujus correctio vitanda est, quod tamen non fieret, si nati ex matrimonio clandestino, & valido, forent illegitimi; cum ad hoc dicendum nec ulla necessitas, nec dispositio juris posterior cogat.

Accedit, quòd poena (utpote odiosa) imponenda non sit, ubi non est expressa in jure, c. Is, qui, de sent. Excom. in 6. sed poena illegitimitatis in susceptos ex matrimonio clandestino valido, nullibi est expressa in jure. Nam c. fin. §. si quis, loquitur de susceptis ex matrimonio clandestino, ac irritò, quando est in gradu prohibito propter impedimenti præsumptam scientiam, vel ignorantiam affectationem: idem est de c. ex Tenore. Qui filii sint legitimi; ergo; igitur duos casus complectitur c. fin. §. si quis, occasione clandestinitatis, seu matrimonii clandestinè contracti in gradibus prohibitis. 1. si contractum sit à parentibus in gradu prohibito, etiam ignoranter. 2. si cum scientia impedimenti, licet contractus celebratus sit in facie Ecclesie, sed denuntiacionibus cul-

culpabiliter omittis; ex primo non nascitur illegimitas, nisi matrimonium clandestinè contractum sit in gradu prohibito; ut diximus num. 709.

§. 3.

*De pœnis matrimonii clandestini
statutis in ipsos sic contrahentes.*

720. Esti verum sit, per illegitimitatem prolium, de qua proximè actum est, puniri etiam ipsos parentes, puniuntur tamen non *in se*, sed *in alio*, nempe in susceptis liberis ex matrimonio clandestino, *in gradu prohibito*. In præsens igitur agimus de pœnis matrimonii clandestini, quibus *in se* puniuntur sic contrahentes. Prima harum pœna juris antiqui est *privatio beneficii concessi spoliatis*, in *c. Conquestione, c. Literas, de Restit. spoliat.* quo jubetur, *spoliatus regulariter ante omnia restitui*. Hoc, inquam, beneficium clandestinè contrahentibus, in pœnam elandestinitatis, ademptum est, ut tradit gloss. in *c. Ex transmissa cod. V. Legitimè*. Et ideo mulier, à viro spoliata quasi possessione maritali, intentans ei actionem spolii, quæ petit eum restitui sibi ad conjugalem cohabitationem, non restituitur in casu, quo matrimonium contraxit clandestinè. Nam ut concedatur in casu similis spoliationis restitutio, textus in *c. Ex transmissa*, petit, matrimonium *in facie Ecclesie* contractum esse, seu ut Ecclesie constet de valore matrimonii, ac ejus possessione prius habitâ.

721. Dices: pœnæ juris antiqui, quibus in se puniuntur clandestinè contrahentes, non afficiunt, nisi matrimonium sic clandestinum, & validum juxta dicta n. 702, ergo, ubi matrimonium clandestinum invalidum est, contrahentes non cadunt in pœnam privativam restitutionis in casu spoliationis. Resp. ibi omnino dictum esse, pœnas juris antiqui, quibus in se puniuntur clandestinè contrahentes, non afficere contrahentes, nisi matrimonium sit validè celebratum sic, ut Ecclesie constet de matrimonii valore, non autem seclis; quia cum ponatur matrimonium clandestinè contractum (consequenter contra interdictum Ecclesie) puniendum est juxta *c. 1. & 2. de matrimonio contra interdictum Ecclesie* contracto, adedque ante-

quam de valore constet, dignum non est eo favore restitutionis, qui conceditur contrahentibus juxta formam Ecclesie; tum quia jus præsumit contra eum, qui nititur *adversus jura*, Reg. 82. de Reg. jur. in 6. tum quia in dato casu actrix, quæ petit restitutionem, nequit ostendere possessionem, nisi probet *titulum veri Conjugii*; cùm liber homo possideri non possit, nisi ex aliquo titulo, ut not. gloss. in *cit. c. Ex transmissa*; V. & *ab eo cognita*.

Alterâ pœna est, ut, si contingeret, 722. quòd conjuges clandestini ab invicem recedentes, transirent ad aliud matrimonium publicum, hoc præferatur illi, nisi clandestinum efficaciter probetur validum. Huic pœnæ vix esse locum post Tridentinum, censet Castropal. *tit. D. 2. p. 13. n. 7.* si enim simpliciter clandestinè contraxerunt in loco, ubi viget Tridentinum, aliunde tale matrimonium invalidum est; si autem solum omittis denuntiationibus, probari tamen possit factum, non probato ullo impedimento, restitutio spoliato faciendâ est: existimo tamen, posse dari casum; ut, si qui validè, sed omnino clam contraxerunt in loco, ubi talia matrimonia valent, ac unus conjugum altero relicto, in alio loco cum aliquo publicè contrahat; si enim spoliatus superveniret, & contra spoliatorem ad restitutionem ageret, quin validum matrimonium suum (quia omnino clam fuit) probare posset, foret locus huic pœnæ in foro externo.

Tertiâ pœna, quam statuit Tridentinum 723. *sess. 24. de Reform. matr. c. 5.* est, quòd contrahentes clandestinè (omittis nimirum culpabiliter denuntiationibus) *carere debeant spe dispensationis*, si fortè *in gradibus prohibitis* (licet in facie Ecclesie, & impedimentum ignorantes) contraxerunt; quia non est dignus, qui Ecclesie benignitatem facilem habeat, cuius salubria præcepta contempsit; ita Concilium: sic enim loquitur loco *cit. Tridentinum*. *si quis intra gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere presumpserit, separetur, & spe dispensationis consequendâ careant*; idque in eo multò magis locum habeat, qui non tantùm contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit. Quod si ignoranter id fecerit, si quidem solennitè